

Świebodzin, dnia 07.01.2025 r.

STAROSTA ŚWIEBODZIŃSKI
STAROSTWO POWIATOWE
w Świebodzinie
ul. Kolejowa 2
66-200 Świebodzin

PKZ.4123.1.236.2024.MB

Gmina Świebodzin
ul. Rynkowa 2
66-200 Świebodzin

ZALECENIA KONSERWATORSKIE

dotyczy pisma: z dnia 04.11.2024 r. (data wpływu: 19.11.2024 r.), znak: IZF.4125.11.2024.MJ

Działając na podstawie art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), w związku z Porozumieniem Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2023 r. w sprawie powierzenia Powiatowi Świebodzińskiemu prowadzenia niektórych spraw z zakresu właściwości Wojewody Lubuskiego, realizowanych przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 131 z dnia 19 maja 2023 r. Poz. 1457), po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez Burmistrza Świebodzina w sprawie wydania zaleceń konserwatorskich dotyczących remontu dwóch budynków Szkoły Podstawowej nr 1 w Świebodzinie zlokalizowanych przy ul. Gen. Sikorskiego 11, obejmujących: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę pokrycia dachowego i remontu kominów na budynku „C” (sali gimnastycznej), montaż odnawialnych źródeł energii (paneli FV, pompy ciepła), ocieplenie ścian zewnętrznych, remont elewacji wraz z wykonaniem nowych izolacji fundamentów i ścian podziemnych, modernizację wewnętrznych instalacji c.o., elektrycznej i sanitarnej oraz zagospodarowanie terenu obejmujące: m.in. zmianę nawierzchni, remont ogrodzenia od strony ul. Sikorskiego, nowe nasadzenia etc., uprzejmie informuję, że planowana inwestycja dotyczy historycznych budynków zlokalizowanych w granicach układu urbanistyczno - krajobrazowego miasta Świebodzin, wpisanego do rejestru zabytków pod nr 59 i 2165, ujętych w gminnej ewidencji zabytków przyjętej Zarządzeniem nr 640/B/2013 Burmistrza Świebodzina z dnia 01.07.2013 r. (*Ewangelicka szkoła dla chłopców*, ob. Szkoła Podstawowa nr 1).

Gmach szkolny został wzniesiony około 1913 r. jako ewangelicka szkoła dla chłopców, a jego forma utrzymana jest w nurcie modernizmu. Wybudowany w technologii tradycyjnej jako murowany z cegły, z otynkowanymi elewacjami, z wyłączeniem cokołu, którego powierzchnia licowana była cegłą. Detal architektoniczny i dekoracje elewacji – opracowane zostały sztukatorsko. Pokrycia dachowe – ceramiczne, wykończenie sygnaturek daszków portali z blachy miedzianej. Budynek założony został na planie zbliżonym do litery C. Trzykondygnacyjny, podpiwniczony, nakryty stromym dachem wielospadowym z wystawkami i dwiema sygnaturkami umieszczonymi od strony frotowej i tylnej. Wieloosiowe elewacje przeprute zostały rzędami prostokątnych okien o zróżnicowanej wielkości na poszczególnych kondygnacjach, z pojedynczymi egzemplarzami niewielkich owalnych okienek i zamkniętych łukami koszowymi. Elewacje posiadają skromną dekorację architektoniczną w postaci profilowanego gzymsu koronującego i międzykondygnacyjnego odcinającego ostatnią kondygnację oraz artykułujących ją pilastrów. Silnym akcentem

dekoracyjnym są portale ujmujące wejścia. Najbardziej reprezentacyjnie opracowany został portal wejścia głównego. Tworzą go masywne, prostokątne w rzucie filary dźwigające tympanon zamknięty łukiem odcinkowym, w którego centralnej części umieszczono kartusz herbowy, a po obu jego stronach – płaskorzeźby chłopców. Przedstawienia chłopców umieszczono również bezpośrednio nad otworem wejściowym. Ponadto portal zdobi stylizowana dekoracja roślinna. Filary, o ryflowanej powierzchni, wypełnione zostały dekoracją płycinową. Woda z dachu portalu odprowadzana jest za pomocą ozdobnych rzygaczy. Wejście poprzedzają granitowe schody. Portale wejść bocznych opracowane zostały analogicznie – lecz skromniej. Dodatkowo na elewacji frontowej i bocznej znajdują się płyciny z płaskorzeźbami chłopców: uczących się, odpoczywających i grających na instrumentach.

Na podstawie kronik szkolnych udostępnianych przez dyrektora SP nr 1 ustalono, że w roku szkolnym 1967/1968 przeprowadzono remont obejmujący w szczególności odnowienie elewacji budynku oraz wykonanie instalacji c.o. i elektrycznej. W ramach przeprowadzonych wówczas prac wykonano nowe tynki na wszystkich elewacjach. Tynkiem zakryto również cokół budynku – dotychczas licowany cegłą. Przypuszczalnie wtedy też zlikwidowano część detalu architektonicznego (np. girlandę zdobiącą łukowy ryzalit w elewacji tylnej), a zamurowano owalne okienko w elewacji tylnej, pozostawiając w jego miejscu niszę. W późniejszym okresie, przypuszczalnie w latach 90. XX wieku, wymieniono stolarkę okienną na nową z PCV. Pomalowano portale. Niewykluczone, że prowadzono inne prace obejmujące w szczególności bieżące remonty.

W dniu 13.12.2024 r. przeprowadzono oględziny budynków szkolnych, w trakcie spisano protokół i wykonano dokumentację fotograficzną. Ustalono, że z oryginalnych elementów wystroju i wyposażania zachowały się m.in.:

- stolarka głównych drzwi wejściowych – drewniane drzwi, w konstrukcji ramowo-płycinowej, dwuskrzydłowe z nadświetłem zamkniętym łukiem pełnym, podzielonym szprosami na szereg prostokątnych pól. Skrzydła wypełnione parami kwadratów płycin, z których dolne były pełne, a górne przeszklone (oryginalnie podzielone były szprosami krzyżowymi na cztery mniejsze kwatery). Listwa przemykowa – masywna, szeroka, zdobiona płaskimi geometrycznym wzorami. Zachowały się oryginalne elementy okuć: ozdobne zawias hakowe, klamki z szyldzikami, zamki (?), metalowe ozdobne wykończone brudniki w dolnej części skrzydeł drzwiowych;
- stolarka drzwi wejść bocznych – drewniane drzwi, jednoskrzydłowe i dwuskrzydłowe (w zależności od wielkości otworu drzwiowego), opracowane analogicznie jak wyżej opisane;
- pojedyncze egzemplarze drewnianych okien (m.in. w parterze, w skrajnej północnej osi elewacji frontowej) – pojedyncze okna, prostokątne i zamknięte łukiem koszowym, dzielone szprosami na mniejsza kwatery;
- opisane wyżej elementy wystroju architektonicznego, tj. detal architektoniczny, płaskorzeźby zdobiące elewacje oraz portale;
- murowane elementy ogrodzenia od strony ul. Sikorskiego w postaci filarów zwieńczonych kulami i masywnej podmurówki.

Mając na uwadze powyższe, a także wartości historyczną i artystyczną budynków szkoły, stopień zachowanej substancji zabytkowej etc., informuję, że:

1. W ramach prowadzonego remontu zaleca się przywrócenie szkole wyglądu jak najbardziej zbliżonego do historycznego – w tym odsłonięcie lub odtworzenie ceglanego lica cokołu (w zależności od stanu jego zachowania) oraz przywrócenie historycznej kolorystyki i sposobu opracowania faktury powierzchni elewacji i detalu oraz portali;

2. Przed przystąpieniem do sporządzenia projektu remontu zaleca się przeprowadzenie szczegółowego rozpoznania ikonograficznego mającego na celu ustalenie pierwotnego wyglądu obiektu oraz zakresu wtórnie wprowadzonych przekształceń;
3. Wskazane jest również wykonanie sondażowych badań konserwatorskich w celu rozpoznania zastosowanych technologii oraz nawarstwień stratygraficznych, a także określenie stanu zachowania zabytku. Badania powinien przeprowadzić dyplomowany konserwator dzieł sztuki;
4. Z uwagi na sposób wykończenia elewacji budynku tynkiem i cegłą licową oraz zachowany detal architektoniczny, wykonanie zewnętrznego ocieplenia byłoby nieprawidłowe z punktu widzenia konserwatorskiego. Wprowadzenie takiego rodzaju ocieplenia nie tylko spowodowałoby utratę zabytkowego charakteru budynku i doprowadziło do trwałego zniszczenia oryginalnych dekoracji architektonicznej oraz wypraw tynkarskich, ale również miałoby niekorzystny wpływ na bryłę budynku – zaburzając m.in. proporcje gzymsu w stosunku do dachu i płaszczyzny elewacji, powiększając głębokość wnęk okiennych etc.;
5. Dopuszczalnym pod względem konserwatorskim sposobem termomodernizacji w tego typu przypadkach jest wprowadzanie wszelkiego rodzaju ociepleń wewnętrznych;
6. Nie dopuszcza się wymiany oryginalnej stolarki drzwiowej. Wskazane natomiast jest przeprowadzenie przy niej prac konserwatorskich i restauratorów, poprzedzonych rozpoznaniem ich pierwotnej kolorystyki (ze zdjęć zamieszczonych w kronikach szkolnych wynika, że drzwi malowane były przypuszczalnie farbą kryjącą w kolorze o znacznym stopniu nasycenia). Rozpoznanie kolorystyczne powinien dokonać dyplomowany konserwator dzieł sztuki;
7. Dopuszcza się wymianę wtórnej stolarki - drzwi wejściowe w elewacji tylnej (wejście do kotłowni?). Zaleca się, aby nowe drzwi formą i materiałem nawiązywały do zachowanej oryginalnej stolarki drzewiej w obiekcie;
8. Przy wymianie stolarki okiennej zaleca się zastosowanie okien odtwarzających wygląd stolarek historycznych, w szczególności pod względem ich kształtu, sposobu otwierania oraz wymiarów i profili. Dopuszcza się wprowadzenie okien z PCV. Zaleca się pozostawianie oryginalnych stolarek, jako tzw. świadków – o ile to możliwe ze względu na ich stan zachowania;
9. Nie ma przeciwwskazań do wymiany pokrycia dachowego na budynku „C” (sala gimnastyczna). Zaleca się zastosowanie dachówki na wzór historycznej, tj. karpiówki, w kolorze naturalnej ceramiki, segmentowej, układanej w koronkę. Przy wymianie pokrycia dachowego nie dopuszcza się zmiany geometrii dachu. Dachówka nad oknami powiekowymi powinna zostać ułożona w sposób tradycyjny (wyprowadzona w sposób ciągły z połaci dachu) – na wzór obecnego wykonania, bez wprowadzania obróbek blacharskich na łączeniu połaci z oknami powiekowymi;
10. Nie zaleca się wprowadzania paneli FV na stromych dachach budynków historycznych, zarówno na głównym budynku szkoły, jak i na budynku „C”. Instalacje fotowoltaiczne stanowią znaczną ingerencję w historyczny wygląd zabytku, będąc elementem mocno współczesnym i obcym stylistycznie, obniżając jego wartość estetyczną. Poza tym nie pozostają bez wpływu na konstrukcję obiektów, gdyż stanowią poważne obciążenie. W związku z powyższym – dopuszczalnym ze stanowiska konserwatorskiego rozwiązaniem byłoby umieszczenie instalacji na płaskich dachach współczesnych budynków znajdujących się na terenie należącym do szkoły. Nie ma przeciwwskazań do wykonania pompy ciepła w obiekcie;
11. W ramach zagospodarowania terenu wokół szkoły, zaleca się likwidację szczelnej nawierzchni w bezpośrednim sąsiedztwie elewacji budynku. Zaleca się pozostawienie w tym miejscu pasa zieleni, aby umożliwić swobodne odparowywanie wody;

12. Nie ma przeciwwskazań do odtworzenia historycznej formy ogrodzenia od strony ul. Sikorskiego;
13. W przypadku modernizacji istniejących instalacji c.o., elektrycznej i sanitarnej, wskazane jest wykonie ich w istniejących bruzdach, tak by ograniczyć ingerencję w substancję zabytkową do niezbędnego minimum.

Niniejsze zalecenia nie stanowią pozwolenia na realizację inwestycji, która wymaga uzyskania pozwolenia Powiatowego Konserwatora Zabytków w trybie decyzji administracyjnej.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 p. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wydanego w trybie decyzji administracyjnej.

W celu uzyskania ww. pozwolenia, stosownie do § 4 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r., poz. 81), w Starostwie Powiatowym w Świebodzinie należy przedłożyć wniosek zawierający:

1. imię, nazwisko i adres lub nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy,
2. wskazanie zabytku, z uwzględnieniem miejsca jego położenia (adres wraz z nr ewid. działki),
3. wskazanie numeru księgi wieczystej nieruchomości objętej wnioskiem, o ile jest założona,
4. projekt budowlany lub część projektu budowlanego w zakresie niezbędnym do oceny wpływu planowanych robót budowlanych na zabytek albo program robót budowlanych. Program robót budowlanych, o którym mowa wyżej zawiera imię i nazwisko autora oraz informacje niezbędne do oceny wpływu robót na zabytek, w szczególności: opis stanu zachowania zabytku, wskazanie przewidzianych rozwiązań budowlanych w formie opisowej i rysunkowej, wskazanie przewidzianych do zastosowania metod, materiałów i technik,
5. dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do korzystania z zabytku, uprawniającego do występowania z tym wnioskiem.

(formularz wniosku dostępny na stronie:

<https://samorzad.gov.pl/web/powiat-swiebodzinski/formularze-wnioskow>).

Z up. STAROSTY ŚWIEBODZIŃSKIEGO

Maja Błażejewska
Powiatowy Konserwator Zabytków

Maja
Błażejewska

Elektronicznie
podpisany przez
Maja Błażejewska
Data: 2025.01.07
14:31:16 +01'00'

Otrzymują:

1. Adresat, ePUAP,
2. aa. (9770) opr. 07.01.2025 r. MB

****Informacja dotycząca przetwarzania danych osobowych:**

Administratorem danych osobowych jest Starosta Świebodziński z siedzibą w Świebodzinie (66-200) przy ul. Kolejowej 2. Z administratorem można skontaktować się mailowo: starostwo@powiat.swiebodzin.pl lub pisemnie na adres siedziby administratora. Administrator wyznaczył inspektora ochrony danych, z którym można skontaktować się mailowo: iod@powiat.swiebodzin.pl.

Państwa dane osobowe przetwarzane są w celu rozpatrzenia wniosku o wydanie zaleceń konserwatorskich na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dane osobowe mogą być udostępniane innym odbiorcom lub kategoriom odbiorców danych osobowych, którymi mogą być podmioty upoważnione na podstawie odpowiednich przepisów prawa.

Pozostałe szczegółowe informacje dotyczące przetwarzania danych osobowych dostępne są na stronie <https://samorząd.gov.pl/web/powiat-swiebodzinski/klauzula-informacyjna-o-przetwarzaniu-danych-osobowych>.